

A Könyvtárgépesítési Iroda tevékenységének mérlege 1971–1972

(Motais de Narbonne, Anne-Marie)

Motais de Narbonne cikkét (Le Bureau pour l'Automatisation des Bibliothèques. Bilan pour 1971-1972. = Bulletin des bibliothèques de France. 1972. 2. no.) SÖVÉNYHÁZI Csilla tömörítette.

A Könyvtárgépesítési Iroda 1971. januárjában alakult, Párizsban. Feladata az informatikán és a modern technológián alapuló új könyvtárvezetési módszerek bevezetésének előkészítése és általános gépesítési terv kidolgozása.

SZERVEZETE ÉS MUNKAMÓDSZEREI

Az Iroda, bár helyileg a Nemzeti Könyvtárhoz kapcsolódik, a Könyvtárak Igazgatóságának irányításával működik. Munkájába párizsi és Grenoble-i szakembereket vontak be. Az Iroda minden fő munkaterület számára külön felelőst nevezett ki.

A szervezésnél arra törekedtek, hogy a belső információáramlás minél akadálymentesebb legyen: ne adminisztratív nehézségek hátráltassák a munkát. Olyan belső ellenőrzési rendszert valósítottak meg, amely biztosítja a munkaidő, valamint az anyagi befektetések ésszerű, gazdaságos elosztását.

Az Iroda programja három alap-célkitűzést tartalmaz:

1. Egységes működési terv kidolgozása.
2. A könyvtárak működésével kapcsolatos alapvető problémák elemzése.
3. A hazai módszerek kompatibilitásának vizsgálata, összeegyeztetése a külföldi módszerekkel.

Első lépésként a könyvtári dolgozók kiképzését tüzték ki célul. Ennek érdekében a könyvtárosok számára gyakorlati jellegű tanfolyamokat és szemináriumokat szerveztek az ország különböző részein (Grenoble, Fontainebleau, Marseille-Luminy), hogy felkészítsék őket az új módszerek alkalmazására. A tanfolyamok anyagában programozási alapismeretek, a funkcionális elemzés módszerei és az informatikai szakemberekkel való együttműködés gyakorlata szerepelt.

A GÉPESÍTENDŐ FUNKCIÓK ELEMZÉSE

A könyvtárak működésének gépesítés szempontjából történő elemzését olyan munkacsoportokra bízták, amelyeknek tagjai főként aktív könyvtárosok, s ennél fogva érdekeltek az elemzendő kérdésekben. Az Iroda munkatársai csupán ösztönzőként, valamint referensként vesznek részt az említett csoportok munkájában.

Ebben a szellemben hoztak létre egy bizottságot az országos központi katalogizálás tanulmányozására. A bizottság több kisebb munkacsoportot működtet, valamint egy könyvtárgépesítéstechnikai csoportot, amelynek munkája szintén több csoport tevékenységéből tevődik össze.

A bizottság 1972. február óta működik. Feladata javaslattevényt kidolgozása bibliográfiai adatokat tartalmazó kartonok és könyvtári katalógusok előállítására és szétosztására.

A munka első fázisában a következő témákat tanulmányozzák az egyes munkacsoportok:

- statisztikai adatok előkészítése a cédulák szétosztási rendszerének kialakítása és értékelése céljából;
- a tervezett szolgáltatás termékeinek pontos meghatározása: a cédulák megszerkesztése, a fejelés meghatározása, rendezési szabályok a nyilvános és tudományos könyvtárak számára;
- a franciaországi könyvtárak jelenlegi katalogizálási költségeinek megállapítása;
- a külföldi adattároló szalagok felhasználási lehetőségei (Brit Nemzeti Bibliográfia, ill. a Kongresszusi Könyvtár szalagjai).

A Nemzeti Központi Katalogizálás Bizottságára vár ezenkívül az indexelés és a retrospektív katalogizálás kérdésének tanulmányozása.

A bibliográfiai kartonok előállítását és szétosztását megtervező munka befejezéséhez közeledik. (Jelen folyóirat a szolgáltató rendszer működését is bemutatja majd.)

A központi katalogizálás termékei és a központi katalógusok gépesítése elválaszthatatlan. Ennek tanulmányozására a Nemzeti Könyvtár külön támogatást kapott a Tudományos és Technikai Kutatás Bizottságától.

A könyvtárgépesítés Technikai Csoportja a könyvtári munkafolyamatokat elemzi a gépesítés szempontjából. Célja a munkafolyamatok normalizált meghatározása minden könyvtár számára használható módon. Modulus-katalógusokat hoznak majd létre a könyvtárak használatára. Ennek a kutatásnak fő eredménye, hogy hozzájárul a helyi rendszerek összehangolásához, a munka koordinálásához, az adatok és eredmények kölcsönös kicseréléséhez, valamint biztosítja a későbbi programozás lehetőségét.

A Technikai csoport három munkacsoportra oszlik:

- a beszerzés kérdései,
- a folyóiratok kezelése,
- a dokumentumok használata.

A gyarapítási munkacsoport a "Bibliothèque des Halles" gépesített beszerzési rendszere alapján folytatja a kutatásokat. Bár így nem a könyvtárak összességét érintő elemzést végez, olyan műveletrendszerrel dolgoz ki, amely a későbbi kutatások kiindulópontjául szolgálhat majd.

A folyóirat-kezelési munkacsoport 1972. elején kezdte munkáját. A probléma irodalmának gondos tanulmányozása után a munkacsoport a következő 11 tényező (modulus) elemzésében állapodott meg: beszerzés előtti válogatás és ellenőrzés, megrendelés, új előfizetés, nyilvántartás (beleértve a rendelési nyilvántartást), folyóirat jegyzékbevétele, szétoztás és körözés, ellenőrzés, reklamációk, kötés, megőrzés, mikrofilmezés, statisztika, használat. A katalógizálás kérdésével a Nemzeti Központi Katalógizálás Bizottsága foglalkozik majd, a kapcsolatot a két munkaterület között a mindkét munkacsoportban résztvevő tagok biztosítják. Az elemzés jellegzetessége, hogy nem a meglévő szolgáltatásokból indul ki, hanem az említett tényezők működésének ideális rendszerét igyekszik megteremteni. Mindehhez figyelembe veszi a meglévő elemzéseket és tapasztalatokat. A folyóirat-kezeléssel kapcsolatos munkamódszerek minden változatát feldolgozó működési rendszert igyekszik létrehozni.

A csoport munkatervében szerepel még a következő témák kidolgozása: a munkafolyamathoz szükséges információk meghatározása, ezek jegyzékbe foglalása, a műveletek gyakoriságának vizsgálata, egy jövőbeni folyóirat-szolgálat működési folyamatának kidolgozása.

A dokumentumok használatával foglalkozó munkacsoport feladatát nem valószínűsíthető, hogy egyedül a munkafolyamat elemeinek tanulmányozása útján. A technikai lehetőségek sokasága, amely az adatrögzítés különböző szintjeit teszi lehetővé, a könyvtár típusonkénti tanulmányozást követeli meg. A csoport tagjai ezért külön tanulmányozzák a problémát egy nagy városi könyvtárban, egy művelődési közkönyvtárban és egy egyetemi könyvtárban, figyelembe véve az egyes szakterületek különbözőségét. Kutatásaik szintéziseként az adatrögzítés fő rendszereit fogják összefoglalni.

A Könyvtárgépesítés Technikai Csoportjának munkájával párhuzamosan az Iroda külön informatikai szakemberekből álló csoportot foglalkoztat, mely a könyvtári munkafolyamatok gépesítésének technikai feltételeit vizsgálja.

FOLYAMATOS FEJLESZTÉS - SPECIÁLIS FELADATOK

A könyvtárgépesítés teljes tervének elkészítéséig az Iroda három folyamatos munkában vesz részt:

1. a "Bibliothèque des Halles" létrehozása,
2. a Massy Nyilvános Könyvtár kölcsönzégépesítése,
3. a Francia Nemzeti Bibliográfia gépesítése.

A "Bibliothèque des Halles" szervezésének megindításakor a Könyvtárgépesítési Iroda még nem rendelkezett a megfelelő informatikai szakemberekkel. Ezért a könyvtár 500 000 műre tervezett állományának gépesített beszerzési tervét a párizsi Bányászati Iskola dolgozta ki. Jelenleg a "Bibliothèque des Halles"-ban a művek megrendelése, átvétele (számlák ellenőrzése, leltári számozás, könyvelés) és katalógizálás automatizált munkafolyamat eredménye.

A Könyvtárgépesítési Irodának a Grenoble-i Gazdasági és Tervező Kutatóintézettel kötött szerződése értelmében elkészítik egy könyvtári dokumentációs rendszer prototípusát. Ez a munka az Iroda szakemberei által készített elemzésen alapszik, amely az Egyetemes Tizedes Osztályozás fogalmait használja fel. A kész programlancokat a "Bibliothèque des Halles"-ban fogják először működtetni.

A Massy Nyilvános Könyvtár, amely 1972. elején nyílt meg, gépesített kölcsönzési rendszerrel dolgozik. Az adatok rögzítése magában a könyvtárban történik, folyamatos feldolgozásuk pedig az Alkalmazott Informatikai Kutatóintézetben, majd a párizsi Bányászati Főiskola Számítógéppontjában.

A Massy Könyvtárban végzett kölcsönzőgépesítési elemzés, valamint az Antony Könyvtárban végzett vizsgálatok a dokumentum-közreadási munkacsoport kutatásainak kiindulópontjául szolgáltak.

A Francia Nemzeti Bibliográfia gépesítése során a bibliográfiai adatokat mágnesszalagokra viszik. Néhány hónapja már a hagyományos katalogizálás által nyújtott bibliográfiai adatokat programozzák, gépi leolvasásra teszik alkalmassá.

A Nemzeti Bibliográfia katalogizálási munkáit (amelyet a Nemzeti Könyvtár végez) a gépesítés érdekében átszervezik oly módon, hogy a bibliográfiai adatokat egyenesen gépi leolvasásra alkalmas adathordozóra vigyék. Már elkezdték ezt a munkát, s ha a Nemzeti Könyvtár számítógépét időben üzembe helyezik, 1974. január 1-ig befejezik az átalakítást. A gépesítés az átfutási időt három hónapról három hétre csökkenti.

A Francia Nemzeti Bibliográfia hetenként kibocsátott mágnesszalagjai a nemzetközi bibliográfiai cserék és a központi katalógus céduláinak elkészítését is szolgálják majd.

A Könyvtárgépesítési Iroda 1917-1972-es munkáinak mérlege biztatóan alakult; a francia központi katalogizálás gyors megvalósítását teszi lehetővé.

A könyvtár és a reklám

OAKES, ELIZABETH

A szerző Libraries and sales promotion c. tanulmányát
(Calif. Libr. 1972. 3. 155-163.p.) PÁLVÖLGYI Endre tömörítette.

A PROBLÉMA

Az embereket befolyásolják a hirdetések. Megvesznek dolgokat, megtesznek dolgokat, támogatnak tiszteletreméltó dolgokat főként azért, mert a piacukat szakemberek szokásos reklámeszközökkel és -módszerekkel meggyőzik őket, hogy ezt kell tenniük. Tehát bebizonyított tény, hogy összefüggés van va-